

סבבה אגוזים או אחלה בחלה?

לפני שכל מפגש הסתיים בפיצוץ, הקפדנו על נימוס בסיסי * מ"מה שלומך? הגנרי ל"איך את, אחותי?" העדכני, יש משהו שלא השתנה: אנחנו לא באמת רוצים לדעת את התשובה

הקצב שבו מתרחשים

בימים אלו הוא מסחרר. מדי יום החדשות מפציצות בדר-מות פוליטיות שבמצב רגיל היו מספיקות לשנה, והעימותים יוצאים מהרחובות ומהטלוויזיות וחודרים אל הבתים פנימה, לתוך משפחות וחברויות ארוכות שנים. יש מי שלא יזמינו את בני משפחתם לליל הסדר רק כדי לא להיקלע לעימות מעל לחרושת ולכוס שלישית, שעפה מדוד תומך רפורמה

לעבר אחיינית שטענה ששמחה רוטמן הוא המכה ה-11.

בין לבין החיים נמשכים, הולכים לעבודה כשהתנועה לא נעצרת, עושים קניות ופוגשים מכרים שאיתם עדיין לא הסתכסכת בעניין חוק הנבצרות. בשבועות האחרונים אני שם לב שכשאני מפנה לעבר הפלוני שפגשתי את השאלה הקלאסית והתמימה "מה שלומך?", המשיב כבר לא מסתפק ב"בסדר", או ב"לא רע" הרגילים והניטרליים, אלא משיב משהו בסגנון: "ברמה האישיית בסדר... ואז מגיע "אבל..." שאחריו הוא פורץ בתיאור מפורט של עניינים אקטואליים, ניתוחי עומק בענייני חוק ומשפט כאילו מדובר בשילוב של רביב דרוק, אמנון אברמוביץ' והשופט אהרן ברק – ולא ברואה חשבון מעפולה, שעד לפני חודשיים עוד חשב שפסקת ההתגברות היא שיטה של דיאטה שנמנעת ממתוקים.

גם לפני זה תחום מילות הנימוסים במפגש מקרי לא

קפא על שמריו. כבר שנים שבפוגשנו מכה, חבר או בן משפחה אנחנו מדלגים על ה"שלום" הישן והטוב – אולי כי השלום ממאן להגיע, ובכל מקרה גם הוא כבר הפך לנושא שנוי במחלוקת. אתה לא רוצה שכשאתה אומר למישהו שלום הוא יענה לך – שלום תמורת שטחים או שלום תמורת שלום?

משפט הפתיחה המקובל היום הוא בדרך כלל שאלה

המתעניינת במצבך או בשלומך, אם כי רוב השואלים לשלומך לא באמת מצפים לקבל תשובה מפורטת שרק תפריע להם לחזור הביתה בשלום ובלי כאב ראש מיותרת שאלת הפתיחה המדויקת בשיח הישראלי השתנתה עם השנים והתעדכנה על פי הסלנג המקובל באותה תקופה. פעם היה נהוג לשאול "מה נשמע?" שזו שאלה סבירה אם מולך עומד מוזיקאי, או עורך מוזיקלי ברדיו, אבל מזורה כלפי כל אחד אחת. לא ברור איך בדיוק קשורה סוגיית השמיעה למצבו של רעך, וגם לא ברור אם היא מתייחסת למה שכבר נשמע בעבר או דווקא למה שכולנו נשמע בעתיד? ובכל מקרה, ברור שברוב המקרים כש מישהו שואל מה נשמע, הדבר האחרון שבא לו לשמוע זו תשובה אמיתית לשאלה.

פעם מורי בריאון הנפלא ז"ל שאל בתוכנית טלוויזיה זמרת אורחת ששמה שמור במערכת לשלומה ולמעשיה, ואז אחרי שהשיבה, הוא רצה להתקדם כדי לשמוע שיר באולפן ושאל אותה: "אז מה נשמע?", והיא ענתה לו: "אני בסדר, איך אצלך?" זכור לטובה גם ה"מה נשמע" של פרופ' מקס בתוכנית "מה יש" בגילומו של יואב קוטנר. היו גם המקצרים שהפכו אותו ל"מה ניש?" – לא ברור אם מתוך רצון להישמע מגניבים או מעצלנות ומרצון לחסוך הברה.

אחרי ה"מה נשמע?", שמגיע מעולמות השמע, עברנו לעור לם ויוואלי יותר עם "מה העניינים?" – שאלה קלילה יותר המניחה שקורים דברים, שיש עניינים, שהם נוגעים לכולם ושלשואל יש בהם עניין. כמעט לכל אחת מהשאלות הללו נולדה תשובת נגד מחויבת, ובמקרה של "מה העניינים?" מוסדה התשובה: "בונים בניינים" (מעניין אם גם קבלנים היו משתמשים בה), שהומרה בתקופה האחרונה ל"כולם מפגינים".

במסגרת המהפכה הפמיניסטית היה גם ניסיון להחליף את "מה העניינים?" ב"מה העניינות?", והיו גם מי שהשיבו ב"בונות בניינות" הלא אטרקטיבי – אבל אין הוכחה שלמרוב מיכאלי יש קשר למזימה הזו. מאיר אריאל כתב בזמנו ב"אגדת רשא" את גרסתו המתפלפלת "מה הענייניים?", כדי שיתחרז לו עם עיניים, וצרב בתודעה את הגרסה הקיבוצית.

איור: עובדיה בנישו

בנק לאומי וחיברנו לשאלה "מה המצב?" את התשובה "חצב", יענו "חוסך צעיר בל"ל". כחלק מהקמפיין שילבנו בתשור" בות לשאלה "מה המצב?" גם את התשובה "ארנב", שגם היא הפכה לתשובה לגיטימית למתחכמים, למרות שהיא אפילו לא חרוז לגיטימי.

יש את אלו ששואלים ברמה הפילוסופית יותר: "איך החיים?", כאילו באמת מעניין אותם לשמוע סיכום של החיים שלך עד עכשיו, כולל ציפיות לעתיד ותהיות פילוסופיות על מהות הקיום האנושי. שאלה כזו יכולה להתקבל לא טוב אצל מי שמתקרב לגיל 100, או כשמי שפגשת הוא חולה סופני.

עוד משפט פתיחה שמאפיין את מי שהגיע למקום מפגש שבו כבר מחכים אנשים אחרים הוא "מה הולך?", הנשמע לעיתים גם מפי אנשים שגם כדי לזרוק את הזבל נוסעים באוטו. בכל מקרה, לא מומלץ להפנות אותה לאנשים על כיסא גלגלים.

שאלות מיותרות מובילות לתשובות מופרכות, ושם אפשר למצוא את הגוזמאים האופטימיים שעונים: "אם יהיה יותר טוב נשתגע", או "הכל גן עדן", למרות שגן עדן הוא מושג תנ"כי ערטילאי ולא ידוע על אף אחד שחזר משם. באותה קטגוריה נמצאים גם "סבבה אגוזים" או "אחלה בחלה".

מי שסיכם

את השאלה "יוסי, מה נשמע?" בצורה מיטבית היה דני סנדרסון, שקרא כך ליצירה מוזיקלית שכתב, שאין בה מילים כלל. כשהשואל רוצה לתת לשאלה הפותחת גוון קצת יותר אישי, הוא עשוי להתחיל ב"איך המרגש", שעשוי להישמע קצת כמו שאלה של רופא משפחה שמתעניין בכאב הגרון שלך. ויש גם את "איך אתה?" או "איך את, אחותי?", שכמובן לא מתייחס לאחותך האמיתית.

הבעיה היא שיש נודניקים שסבורים כי השאלה שלך היא לא סתם מחווה נימוסית, אלא שמאחוריה מסתתר רצון אמיתי לדעת מה קורה בחיים המרתקים שלהם. ובתשובה הם פורצים במונולוג שבו לא נחסך שום פרט על כך שמת להם הכלב, האישה שלהם עזבה אותם לטובת סוכן הביטוח, הסירו להם ציסטה, או שהם עברו ניתוח להוצאת טחורים ומאו יושבים בבית על גלגל ים. יש גם את אלו שבתשובה מתרכזים בלהוכיח שה"מצב" שלהם יותר טוב משלך, ומוציאים לך את העיניים והאוזניים עם סיפורים על זה שהם סיימו דו"קטורט שני, חזרו מהמלדיביים, קנו שלוש דירות ועברו לגור באחת מהן עם בר רפאלי.

באזורי החיגוג של "מה הולך?" ו"מה המצב?" יש גם את "מה קורה?", שבו השואל מגיע מסוג של עמדת נחיתות וחשש שהוא לא מעורב ומפסיד את הדברים הבאמת-מעניינים שקורים, מה שמכונה בימים אלו Fomo. ייתכן שמדובר בת"רגום לא מוצלח של what's up? הלועזי, אם כי מאז שנולדה האפליקציה בעלת אותו שם, השימוש במונח נהיה קצת פחות רלוונטי, אולי כי לצעירים זה נשמע כאילו במקום להתעניין בשלומם אתם זורקים שמות של אפליקציות, שזה כמו שהייתם שואלים: היי אחי, גט טקסי? או: היי אחי, טיקטוק? ובכל מקרה, נראה שמבחינת הצעירים מרגע שהומצא הווטסאפ לא ברור מה האינטרס של אנשים להמשיך להיפגש פנים אל פנים תוך התלבטויות באיזה ביטוי בדיוק כדאי להשתמש ברגע המיותר הזה. *

yairn@israelhayom.co.il

כחלק מהניסיון

שלנו להשתלב במרחב, ואחרי שכבר לקחנו מהערכים את החומס ואת הקללות הכי עסיסיות שלהם, שאלנו לתקופה גם את ה"כִּיף?" הקצר והאלגנטי, שכדי שיובן על ידי הנשאל חייבים להדגיש את סימן השאלה בסוף. מוצאו של הכיף, קרוב לוודאי, הוא ב"כיף חאלאק" הערבי, שאין לו קשר לשיער חלק, לחלוקת הארץ או לשוקולד כִּיף-כִּף. חובבי הקיצורים ישתמשו בגרסה העברית של: מהההה? שיש לה ניגון של סימן שאלה מתארך ומסתתרת בה ההנחה שמשוה לא בסדר ורואים את זה על פניו של הנשאל.

כחלק מהיותנו

מדינה עם מורשת צבאית וקרביית חזקה, שתמיד קורה בה איזה אירוע ביטחוני, אחת משאלות החולין הפופולריות היא: "מה המצב?", כאילו מי שפגשת ברחוב הוא שר הביטחון ולא חבר שהיה שק"מיסט בתמורת צה"ל. בשנות ה-80 המוקדמות, כחלק מקמפיין פרסומי שתיסלם היתה חלק ממנו, שיוקנו את מועדון החוסכים הצעירים של